EVRENSEL MESAJ İSLAM-2

Kıyamet, Kuranda;

1- **el kıyame** (**büyük oluş**),

2- **el hakka** (**kaçınılmaz** ve **önüne geçilmez felaket**),

3- büyük haber, **ğaşiye** (**dehşetiyle varlıkları bürüyen**),

4- **Karia** (**dehşeti** ve **korkusu yürekleri döven**),

5- **et tammetül Kübra** (**büyük nara**),

6- **es sahha** gibi isimlerle zikredilir.

7- Bilhassa "**essa atü**" kelimesi kullanılır.

Kuranda; kendilerine yemin edilen pek çok kozmik unsur;

1- güneş,

2- ay,

3- gece,

4- gündüz,

5- kuşluk vakti,

6- zaman,

7- incir,

8- zeytin,

9- kent (Mekke),

10- kıyamete de yemin edilir.

Sünnet; yol, adet, güzergah, gidişat, yaşam ve **davranış tarzı.**

Sünnet; yeni bir şekil vermek, yeni bir şey ortaya koymak, iyi veya **kötü bir çığır açmak, bir yola girip yürümek, bir durum belirlemek, toplum için kural koymak**

Kuranda **sünnet** kelimesi; "**Allahın değişmez adeti**" anlamında "**sünnetullah**", "**sünnetül evvelin**" vb. şekillerde de kullanılmıştır.

Sünnet; ilk yıllarda Hz. **Peygamberin ameli, kavli, fiili; hedy, fıtrat** ve **sünnet** gibi kelimelerle ifade edilmiştir.

Hadisçilere göre **sünnet**; **şeri bir hüküm ifade etsin** yada **etmesin**, Hz**. Peygamberin bütün söz, davranış, onay** ve **hayatına dair bilgilerdir**.

Fıkıhçılara göre **sünnet**; **farz** ve **vacipler dışında Hz. Peygamberden gelen hükümlerdir.**

Usülü fıkıhçılara göre **sünnet**; **Kuran dışında, Hz. Peygamberin şeri bir hüküm teşkil eden söz, davranış** ve **onaylarıdır**.

Kelamcılara göre **sünnet; bid at kavramının karşıtıdır.**

Sünnet; medeniyet projesidir.

Hz. Peygamber; **Keleri**, kendi yememiş, ancak huzurunda yiyenlere müsade etmiştir.

Sünnet;

1- sünneti hüda,

2- süneni zevaid.

Sünnet;

1- sünneti müekkede,

2- sünneti gayrı müekkede

Sünnet;

1- sünnet,

2- müstehab.

Yukarıdaki sünnet tasniflerindeki "**birinciler**"; Hzi Peygamber tarafından çoğunlukla yapılmış ve Müslümanlardan da yapmaları talep edilen **bayram namazları, cemeatle namaz** ve **ezan** gibi kuvvetli sünnetleri ifade eder.

"**ikinciler**" ise; Hz. Peygamberin bazen yapıp bazen yapmadığı ya da yaptığı halde yapılmasını talep etmeksizin insanların kendi isteklerine bıraktığı hususları ifade eder.

Hz. Peygamberin her yaptığı davranış **sünnet** (yapılması istenen) olarak görülmemiş, bazıları **müstehab** veya mendup (yapılması güzel) bazıları ise **mubah** (yapılabilir) olarak değerlendirilmiştir.

Hz. Peygamberin; güneş ve çöl kumundan korunmak için sarık sarması, ince beyaz entari giymesi, elleriyle yemesi, iki öğün yemesi gibi davranışlardır. Onun bu taz hareketleri; beşer sıfatıyla yaptığı davranışlar olarak değerlendirilir.

Hz. Ömer ve Hz. **Osmanın temettu haccını nehyetmesi**, Hz. **Alinin içki cezasını artırması**, **Muaviyenin müslümanı kafire varis yapması** gibi **rey kararları** vardır.

Malik bin Enes – Muvatta.

Hicri 2. ve 3. asırdan itibaren sünen tür eserler **tasnif** edilmeye başlandı.

Hicri 4. asırda **fıkhi hadisler içerisinden tamamen hükümlere dair en sahih rivayetlerin bir araya getirildiği** "**Münteka**" türü eserler telif edildi.

Taberi - tehzibül asar.

İbni Huzeyme ve ibni Habban ın sahihleri.

İmam Şafi – el ümm.

Şafiilerden Beyhakinin es süneni kebiri.

Hanefilerden Tahavi nin Şerhul Maunil Asarı.

Terğib; özendirme.

Terhib; korkutma.

İmam Şafi- er risalesinde ictihad ile kıyası aynı anlamda kullanmıştır.

Makasıdüşşeria;

1- dinin korunması,

2- hayatın korunması,

3- aklın korunması,

4- malın korunması,

5-Neslin korunması.

Bunlar, ictihaddaki dinin amaçlarıdır.

Fıkıh bilginleri yedi tabakadır;

1- **dinde müctehidler** (**el müctehidün fişşer'i**); dört mezheb imamları.

bUnlar; usül ve füruda kimseyi taklit etmezler.

Kendi tesbitlerine dayanarak dinin ana kaynaklarından feri hükümler çıkarırlar.

2- **Mezhebde müctehid olanlar (el müctehidün fil mezheb**); **imam ebu Yusuf** ve **imam Muhammed** gibi fakihler.

Usülde üstadlarına tabi olup, füruda hüküm çıkarabilirler, koyabilrler.

3- **Meselede müctehid olanlar** (**el müctehidün fil mesele**); **Tahavi, Serahsi, Bezdevi** gibi fakihler; usül ve füruda mezhep imamlarına tabidirler Ancak mezhep imamlarının ictihad etmediği meselelerde hüküm koyabilirler.

4- **Tahriç yapanlar** (**el muharicun, Ashabüt tehric**); **ebu Bekir er razi, el cessas** gibi fakihler; tahriç yaparlar.

Tahriç den maksat; imamların sözlerini nass yerine koyarak onların usulüne göre bu sözlerden hüküm çıkartmaktır.

5- **Tercih yapanlar** (**Ashabüttercih**); **Tercih**; tek mezhebe ait ve aynı mesele ile ilgili birkaç görüşten birini diğerine tercih etmektir.

Tercih edilen kavil için, "bu daha uygundur", " bu, rivayet yönünden daha sağlamdır" gibi ifadeler kullanılır.

Ebul Hasan el Kuduri, Hidaye nin müellifi Mergınani.

6- **Temyiz yapanlar** (**Ashabüttemyiz**); kuvvetli, daha kuvvetli ve zayıf görüşleri, zahir (mevsuk) ve nadir rivayetleri birbirinden ayıran mukalliddir.

El Kenz, el muhtar, el vikaye, el mecma gibi fıkıh kitaplarının yazarları.

7- **Tam Mukallidler** (**el mukallidul mahz**).

Gazzaliye kadar İslami ilimlere Yunan mantığı girmedi.

Gazali; bütün ilimlerin Mantığa özellikle ihtiyacının bulunduğunu ifade eder.

İbni Teymiyye; Aristo mantığını reddeder.

Kıyas; kül den cüz e bir akıl yürütme ve bilgiye varma yoludur. "**Küllü Kaziye**" (**önerme**) olmadan kıyas yoluyla bilgiye ulaşılamaz.

Kıyasın bilgi vasıtaları;

1- iç ve dış duyular,

2- yaygın haber (tevatür),

3- Tecrübe,

4- Sezgi dir.

Kuran;

1- uyulması ve devam ettirilmasi gereken **Peygamber geleneği** (İslam),

2- terk edilmesi ve değiştirilmesi istenen **"atalar geleneği**", olmak üzere iki geleneğe atıfta bulunur.

İcmaa delilinin; kesin ve bağlayıcı olduğunda **ittifak** vardır.

İstihsan; **Hanefi mezhebi**ne ait bir delil olarak bilinir.

İstihsan; müctehidin, belli bir konuda veya meselede genel kuralı (kaideyi, kıyası) uygulamayıp bunun dışına çıkmayı gerektiren delile veya duruma göre hükme varmasıdır.

Genel kaidenin dışına çıkmayı gerektiren başlıca deliller ve durumlar ise şunlardır;

1- nass,

2- icmaa,

3- zaruret,

4- örf,

5- maslahat,

6- ihtilaf sebebiyle ihtiyat,

7- gizli (hafi) kıyas.

Maslahat; ihtiyaca cevap veren, ihtiyacı gidermeye faydalı olan

Hulk (huluk); **ahlak, moral, adet, karakter, hal** ve **hareket tarzı.**

Ahlakın ilgi alanı; insan ve insan ilişkileridir. Ahlaki davranış ile karekter arasında sıkı bir ilişki vardır.

Karakter; bir insanı diğer bir insandan ayıran işaret durumundadır.

Ahlaki Faziletler;

1- adalet,

2- doğruluk,

3- güvenilir olmak (emanet),

4- kanaat ve tevekkül,

5- cömeretlik,

6- sabır.

Adalet; her şeyi yerli yerine koymak, hak edenin hakkını vermektir.

Adalet; işi nasıl yapmak gerekiyorsa öyle yapmaktır.

Doğruluk; insanın içi ile dışının, özü ile sözünün bir olması demektir. İnsanın söylediğiyle yapıp ettiği arasındaki uyumdur.

Kanaat; insanın sahip olduklarının değerini bilmesidir.

Kanaat; gücü yettiğince çalışmak, çalışmasının sonunda elde ettiğiyle yetinmek ve başkalarının malına göz dikmemektir.

Tevekkül; insanın gerçekleştirmek istediği bir iş için gereken her şeyi yapıp sonucu Allahtan beklemektir.

14.04.2016